

नवीन शिधापत्रिका देण्यापूर्वी अर्जदाराचे
उत्पन्न तपासण्याची कार्यपद्धती विहित
करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: याचिका-२०१२/३३-३१/प्र.क्र.८१(अहवाल)/नापू २८

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

तारीख: ४ फेब्रुवारी २०१४

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: सावित्र्य-१०९९/प्र.क्र.८८८६/ नापू-२८, दि. ५.११.१९९९
- २) शासन निर्णय क्रमांक: शिवाप-२०१३/प्र.क्र.१०५/ नापू २८, दि.२९.६.२०१३
- ३) शासन परिपत्रक क्रमांक: शिवाप-२०१३/प्र.क्र.१०५/नापू २८, दि. १७.८.२०१३
- ४) शासन परिपत्रक क्रमांक: विपआ-२०१३/प्र.क्र.८/ नापू २८, दि. २६.८.२०१३

प्रस्तावना -

उपरोक्त संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत तिहेरी शिधापत्रिकांचे निकष व वितरणाबाबतची कार्यपद्धती ठरविण्यात आली आहे. सदर शासन निर्णय व सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (नियंत्रण) आदेश २००१ मधील तरतूदीनुसार राज्यात शिधापत्रिका वितरणाबाबतची कार्यवाही केली जाते. त्याउपरही राज्यात अपात्र/ बोगस शिधापत्रिका वितरित केल्या जात असल्याच्या घटना निदर्शनास आल्या आहेत. अशाच एका प्रकरणी भ्रष्टाचार विरोधी जन आंदोलन, बार्शी यांनी मा. मुंबई उच्च न्यायालयात याचिका क्रमांक २१०/२०१० दाखल केली आहे. त्यावर मा. न्यायालयाने दि. २८.६.२०१२ रोजी असे आदेश दिले आहेत की, शिधापत्रिका देण्यापूर्वी अर्जदाराने अर्जात नमूद केलेली माहिती तपासूनच तो अन्यथा पात्र ठरत असल्यास त्या अर्जदारास शिधापत्रिका वितरित करण्याबाबत उचित कार्यपद्धती ठरविण्याबाबत मुख्य सचिवांनी लक्ष घालावे. सदर आदेशास अनुसरून मुख्य सचिवांनी सर्व संबंधितांची बैठक आयोजित करून शिधापत्रिकांच्या तपासणीबाबतची कार्यवाही विहित करण्याकरिता ठोस उपाययोजना सुचविण्यासाठी प्रधान सचिव,

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

२. दरम्यान बोगस/बनावट शिधापत्रिका वितरित केल्या जाऊ नयेत म्हणून नवीन शिधापत्रिकेसाठी अर्जदाराने अर्ज केल्यावर अर्जदाराने अर्जात नमूद केलेल्या पुराव्यांची पडताळणी करणे/ गृहभेटी देणे व पडताळणीअंती शिधापत्रिका वितरित करण्याकरिता सर्वकष व एकत्रित अशा सूचना संदर्भ क्र. २ येथील शासन निर्णयान्वये सर्व संबंधित क्षेत्रीय कार्यालयांना देण्यात आल्या. तसेच अपात्र/ बनावट शिधापत्रिका शोधमोहिमेव्यतिरिक्त वितरित करण्यात आलेल्या शिधापत्रिकांची दक्षता समितीच्या सदस्यांच्या सहभागाने रँडम पध्दतीने तपासणी करण्याबाबत संदर्भ क्र. ३ येथील शासन परिपत्रकान्वये सूचना देण्यात आल्या. त्याचबरोबर शिधापत्रिका वितरणातील अनियमितता व त्रुटीस जबाबदार असणा-या आणि गैरव्यवहार करणा-या अधिकारी/ कर्मचारी यांच्यावर कारवाई करण्याबाबतच्या सूचनाही संदर्भ क्र. ४ येथील शासन परिपत्रकान्वये देण्यात आलेल्या आहेत.
३. अपात्र/बोगस शिधापत्रिका वितरित करण्यास आळा घालण्याबाबत वरीलप्रमाणे उपाययोजना विहित केल्या असल्या तरी शिधापत्रिकाधारकाने त्याच्या अर्जात दिलेल्या उत्पन्नाच्या तपासणीबाबतची कार्यवाही विहित केलेली नव्हती. आता याबाबत मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशास अनुसरून प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन करण्यात आलेल्या समितीने त्यांच्या अहवालात अर्जदाराने दिलेल्या उत्पन्नाच्या ग्राह्यतेबाबत मा. मुख्य सचिवांच्या मान्यतेने काही शिफारशी केल्या आहेत. सदर शिफारशी स्वीकृत करून शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय-

राज्यातील सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत नवीन शिधापत्रिका देताना अर्जदाराचे उत्पन्न ग्राह्य धरण्याकरिता खालील पर्यायांचा/ कार्यपध्दतीचा अवलंब करण्यात यावा.

- १) केंद्र/ राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचा-यांचे तसेच अन्य खाजगी आस्थापनांमधील कामगार/ कर्मचा-यांचे त्यांच्या कार्यालयांनी दिलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र ग्राह्य धरावे.

किंवा

- २) सन २०११ पासून सुरु झालेल्या सामाजिक, आर्थिक व जातनिहाय सर्वेक्षणातील संबंधित कुटुंबांची उत्पन्न विषयक माहिती ग्राह्य धरावी.

किंवा

- ३) स्वयंघोषित उत्पन्न ग्राह्य धरावे. तथापि, या संदर्भात काही तक्रार प्राप्त झाल्यास त्या तक्रारीची चौकशी करावी तसेच काही प्रकरणात एकूण शिधापत्रिकांच्या १ % शिधापत्रिकांची रॅन्डम पद्धतीने तपासणी करावी.

किंवा

- ४) वरील अ.क्र. ३ नुसार केलेल्या कार्यवाहीबाबत काही शंका असल्यास तहसिलदाराने दिलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र ग्राह्य धरण्यात यावे.

२. शिधापत्रिका वितरित करण्यापूर्वी वरील अ.क्र. १ व २ येथील पर्यायांचा प्रकरणपरत्वे विचार करावा. शिधापत्रिका वितरणानंतर अ.क्र. ३ येथील पर्यायानुसार शिधापत्रिकाधारकाच्या उत्पन्नाची तपासणी करावी. सदर पर्यायांनुसार अर्जदारांच्या / शिधापत्रिकाधारकांच्या उत्पन्नाची काटेकोरपणे तपासणी करुनच त्यास उत्पन्नानुसार पात्र शिधापत्रिका देण्याची कार्यवाही करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०२०४१२३८३२८७०६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(बा.बा. नारायणकर)

उपसचिव

प्रत,

१. सर्व जिल्हाधिकारी,
२. नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई.-
३. सर्व उपायुक्त (पुरवठा)
४. सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी
५. सर्व अन्नधान्य वितरण अधिकारी
६. पुरवठा आयुक्तांचे कार्यालय, मुंबई
७. संचालक, नागरी पुरवठा (गो/वा), मुंबई.
८. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई.

९. खाजगी सचिव मा. मंत्री (अ.ना. पु. व ग्रा. सं.), मंत्रालय, मुंबई.
१०. खाजगी सचिव मा.राज्यमंत्री (अ.ना. पु. व ग्रा. सं.), मंत्रालय, मुंबई.
११. खाजगी सचिव मा. अध्यक्ष, ग्राहक कल्याण उच्चाधिकार समिती, मुंबई.
१२. सर्व कार्यासने (अ.ना. पु. व ग्रा. सं. विभाग.)
१३. निवडनस्ती (नापू२८)